

Godskartläggning Gävle Kommun

AFRY, 2021-10-19

Niklas Palm

Jenny Olsson

Godskartläggning Gävle kommun

Innehållsförteckning

1	Bakgrund	2
1.1	Syfte	2
2	Metod	2
2.1	Kartläggning av arbetsställen.....	2
2.2	Uppskattning av omsättning	3
2.3	Uppskattning av materialkostnader.....	3
2.4	Konvertering från värde till vikt.....	3
2.5	Bearbetning av godsvolymer.....	4
2.6	Gävle hamn och övriga noder	4
3	Nulägesbeskrivning Gävle kommun.....	5
3.1	Näringslivsstruktur	5
3.2	Arbetsställen i kommunen	6
3.3	Gods som genereras i kommunen	7
3.3.1	Tillverkning	9
3.3.2	Utvinning av mineraler.....	12
3.3.3	Handel.....	12
3.3.4	Transport och magasinering	14
3.4	Godsflöden på väg.....	17
3.5	Godsflöden på järnväg	17
3.6	Gävle hamn.....	18
3.6.1	Containerterminal	19
3.6.2	Kombiterminaler	19
3.6.3	Bulkterminalen	20
3.6.4	Energihamnen	20
3.6.5	Granudden	20
3.7	Noder – övriga.....	20
3.7.1	Godsbangården.....	20
3.7.2	Norrsundet.....	20
3.7.3	Flygplats	20
3.8	Sammanfattning	21
4	Källförteckning	22
	Bilaga 1 Omsättning och insatts per bransch.....	23
	Bilaga 2 Godsvolymer in och ut per bransch.....	24

1 Bakgrund

Denna rapport beskriver Gävle kommun utifrån ett godsperspektiv. Rapporten presenterar ett nuläge med data från 2019 och 2020. En kartläggning av godsvolymer i kommunen gjordes även år 2015.

1.1 Syfte

Syftet är att ge en representativ bild av de godsvolymer som produceras och förbrukas i Gävle kommun. Illustrationer ska också tas fram för att tydliggöra antalet arbetsställen i kommunen, deras placering samt fördelning mellan branscher och antal anställda per arbetsställe. Vidare syftar rapporten också till att beskriva godsnoderna i kommunen och att kvantifiera flödena av gods som går via väg och järnvägen i Gävle.

2 Metod

Godskartläggningen har genomförts på motsvarande sätt som år 2015, med vissa skillnader på grund av tillgången till data och för att öka precisionen i kartläggningen. Den metod som använts för detta arbete beskrivs i detta avsnitt.

Grundtanken bakom metoden bygger på att verksamheter producerar och förbrukar gods. En verksamhet som omsätter mycket kommer producera mer och därav få ett större godsflöde in och ut ur verksamheten jämfört med en verksamhet som omsätter mindre. Utöver omsättningen avgör även typen av verksamhet hur mycket gods som genereras och produceras. Verksamheter som i värdeflödeskedjan befinner sig nära konsument och slutkund kommer i huvudsak konsumera gods, ex. restauranger. En verksamhet som istället befinner sig i början av värdeflödeskedjan kommer i huvudsak generera gods, ex. gruvor och skogsavverkning. Däremellan återfinns verksamheter inom produktion och förädling som både konsumerar och genererar gods.

Metoden som används för att uppskatta godsmängderna i kommunen bygger på nedan delsteg. Metoden resulterar i en lista över samtliga arbetsställen med tillhörande godsmängder in och ut. Däremot gör sig resultatet som bäst när det aggregeras till större grupper. Detta beror på att metoden bygger på många antaganden som för den enskilda verksamheten kan innebära en överskattning eller underskattning, i en större grupp förväntas detta jämnas ut.

1. Kartläggning av arbetsställen i området.
2. Uppskattning av omsättning per arbetsställe.
3. Uppskattning av materialkostnader per arbetsställe.
4. Konvertering från värde till vikt.
5. Bearbetning av godsvolymer.

2.1 Kartläggning av arbetsställen

Det första steget i metoden är att kartlägga arbetsställen i kommunen. Här användes företagsregistret från SCB. Listan som beställdes från SCB innehöll bland annat företagsnamn, organisationsnummer, adress, geografisk position, SNI-kod, omsättning och andel av organisationens totalt anställda som arbetar på denna arbetsplats.

För att minska mängden data filtrerades flera SNI-koder bort redan innan beställningen. Detta var verksamhetstyper som inte förväntas generera stora mängder gods. De verksamhetstyper som filtrerades bort var "Informations- och kommunikationsverksamheter", "Finans- och försäkringsverksamhet", "Fastighetsverksamhet", "Verksamhet inom juridik, ekonomi, vetenskap och teknik", "Uthyrning, fastighetsservice, resetjänster och andra stödtjänster", "Offentlig förvaltning och försvar", "Utbildning", "Vård och omsorg", "Kultur, nöje och fritid" samt "Annan serviceverksamhet".

2.2 Uppskattning av omsättning

Företagsregistret från SCB angav organisationernas omsättning i grova intervall vilket medförde en stor osäkerhet i omsättning och i förlängningen storleken på godsvolymer. För att öka precisionen kompletterades listan med exakt omsättning vilket kunde erhållas med hjälp av organisationsnumret. Exakt omsättning togs fram för de största organisationerna där det var möjligt. Totalt sett togs omsättningen fram för mer än 25% av alla organisationer. Det medförde att majoriteten av organisationerna som omsatte mer än 2.5 mkr fick omsättningen angiven som ett precist värde. För övriga organisationer uppskattades omsättningen till mitten av intervallen. Denna grova uppskattning utfördes för de relativt små organisationerna inom intervallen nedan.

- 1000–2500 tkr
- 750–999 tkr
- 500–749 tkr
- 400–499 tkr
- 300–399 tkr
- 200–299 tkr
- 150–199 tkr
- 100–149 tkr
- 50–99 tkr
- 1–49 tkr
- 0–1 tkr

För att uppskatta hur mycket som varje enskilt arbetsställe bidrog till organisationens omsättning användes den procentsats som angav hur många procent av organisationens anställda som arbetade på arbetsstället. Därigenom antogs det att alla anställda bidrar lika mycket till omsättningen oavsett vilken arbetsplats personen arbetar på.

2.3 Uppskattning av materialkostnader

För att uppskatta materialkostnader, dvs. värdet av de gods som transporteras till verksamheten, användes statistik från SCB. Statistiken beskriver hur stora kostnader olika typer av verksamheter (SNI-koder) har kopplat till andra typer av verksamheter (SNI-koder). Exempelvis går det att från statistiken uppskatta hur många procent av omsättningen en verksamhet inom hotell och restaurang betalar till verksamheter inom tillverkning av livsmedel, drycker och tobak.

2.4 Konvertering från värde till vikt

För att konvertera kronor till vikt användes en "nyckel" som beskrev vikt/kr förhållandet för respektive verksamhetsområde. Nyckeln togs fram med hjälp av statistik från Trafik analys som beskriver värde och vikt för avgående varusändningar från olika typer av verksamheter (SNI-koder). Statistiken saknade värden för flertalet verksamhetstyper men detta var verksamheter som bedömdes inte generera utgående gods, tex "Hotell och restaurang" eller "Finans- och försäkringsverksamhet". För dessa verksamhetstyper sattes vikt/kr nyckeln till noll. Detta medför att verksamheter som t.ex. arbetar med uthyrning av lokaler inte kommer generera gods ut, samt att verksamheter som t.ex. har kostnader kopplat till uthyrning av lokaler inte kommer ta emot gods kopplat till denna kostnad, vilket anses rimligt.

I det sista steget konverteras värde till vikt både för gods in och ut ur verksamheten. För godsvolymer ut ur verksamheten multiplicerades omsättning på arbetsstället med den vikt/kr nyckel som togs fram för den verksamhetstypen. För godsvolymer in till en verksamhet multiplicerades kostnaderna kopplat till alla verksamhetstyper med vikt/kr nyckeln för just den verksamheten. Detta summerades sen för att få fram totalvikten in till verksamheten.

2.5 Bearbetning av godsvolymer

Metoden som beskrivs ovan är en kvantitativ metod där alla verksamheter hanteras efter samma regler. Även om denna metod är bra för att snabbt uppskatta godsvolymer i området så kan den skapa extremvärden för enskilda verksamheter. För att hantera dessa kompletterades metoden med en kvalitativ metod för efterbearbetning.

Det första steget i efterbearbetningen avser att identifiera extremvärden, dvs verksamheter som genererar stora volymer gods i områden som inte är lämpade för stora godsflöden. Exempel på verksamheter som skapar extremvärden är stora kontor i centrala Gävle som tillhör företag inom branscher med mycket gods.

Nästa steg i efterbearbetningen går ut på att undersöka vilka undergrupper det finns inom de branscher som genererar stora mängder gods för att avgöra om det är rimligt att den verksamhetstypen genererar gods. Därigenom kunde verksamheter som ägnar sig åt konsultation eller tjänster inom en godstung industri hanteras separat. I detta steg identifierades drivning som en verksamhetstyp som inte ska generera gods. Detta beror på att det är själva skogsförvaltaren som genererar godset. Drivningsverksamheten kan betraktas som transporten utav det gods som skogsförvaltaren genererat.

Det sista steget i efterbearbetning var separat hantering av handeln. Godsflödet in och ut ur handelsverksamheter bör vara lika eftersom det inom handeln inte utförs någon förädling. Däremot noterades att godsgenereringen visade på ett större godsflöde ut än in i verksamheterna. För att hantera detta justerades volymerna in till verksamheterna till att matcha den volym som skickas ut från verksamheten. Slutligen nollställdes godsvolymer ut från verksamheter inom handel mot privatpersoner eftersom det i dessa verksamheter är kunden och den enskilda individen som hanterar godsflödet ut.

2.6 Gävle hamn och övriga noder

Data för Gävle hamn har inhämtats genom en intervju med Niklas Hermansson Gävle hamn AB, Håkan Bergström Yilport, 210701. Information från ett platsbesök i Gävle hamn lyfts också upp. Avsnittet baseras även på statistik från Sveriges hamnars medlemsföretag, samt information från Gävle kommuns och Yilport i Gävles hemsidor.

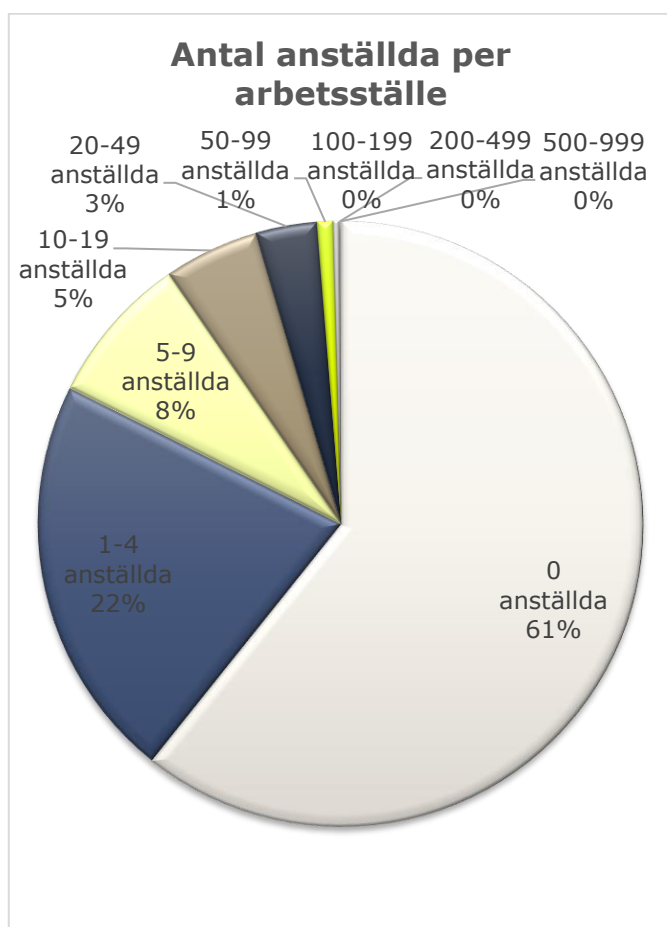
Information om övriga noder har inhämtats från en intervju av Fredrik Lindström, gruppchef på Green Cargo kring i Gävle, hemsidan för Norrsundets hamn, samt nyhetsartiklar gällande flygplatsen i Gävle.

3 Nulägesbeskrivning Gävle kommun

Nulägesbeskrivningen i detta avsnitt bygger på det aggregerade resultatet från godskartläggningen som beskrivs i tidigare avsnitt. Det betyder att grafer och värden presenterade härnäst representerar de verksamhetstyper som genererar eller tar emot en större mängd gods. Urvalet av verksamhetstyper (SNI-koder) för godskartläggningen återfinns i metodkapitlet. Totalt finns det ca 9 900 arbetsställen i kommunen (SCB, 2021), varav ca 4 900 ingår i godskartläggningen.

3.1 Näringslivsstruktur

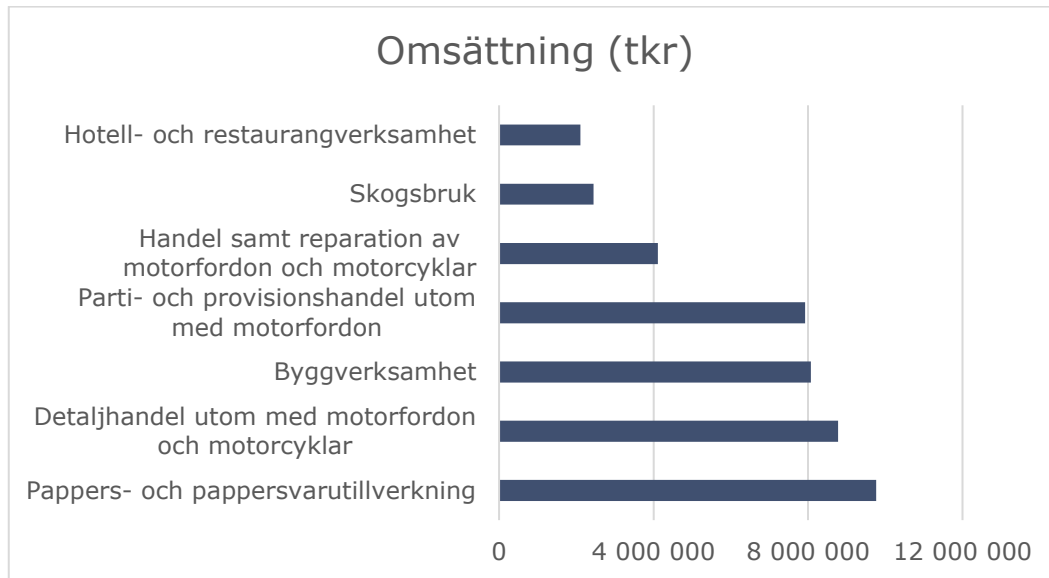
Företagsstorleken varierar kraftigt, från arbetsplatser med noll anställda till arbetsplatser med 500–999 anställda. Majoriteten är, som väntat, små arbetsplatser med 0 anställda (61%) eller 1–4 anställda (22%). Utav arbetsplatser är det mindre än 1% som har mer än 100 anställda. Det är däremot värt att notera att dessa fördelningar varierar kraftigt beroende på verksamhetsområde. Inom Skogsbruk finns det ca 1000 arbetsplatser varav majoriteten (98%) har noll anställda, enbart en handfull (6 st) arbetsplatser har mer än 4 anställda. Inom pappersindustrin finns 7 arbetsplatser däribland en arbetsplats med mellan 500–999 anställda. Enbart 3 av dessa arbetsplatser har mindre än 20 anställda.

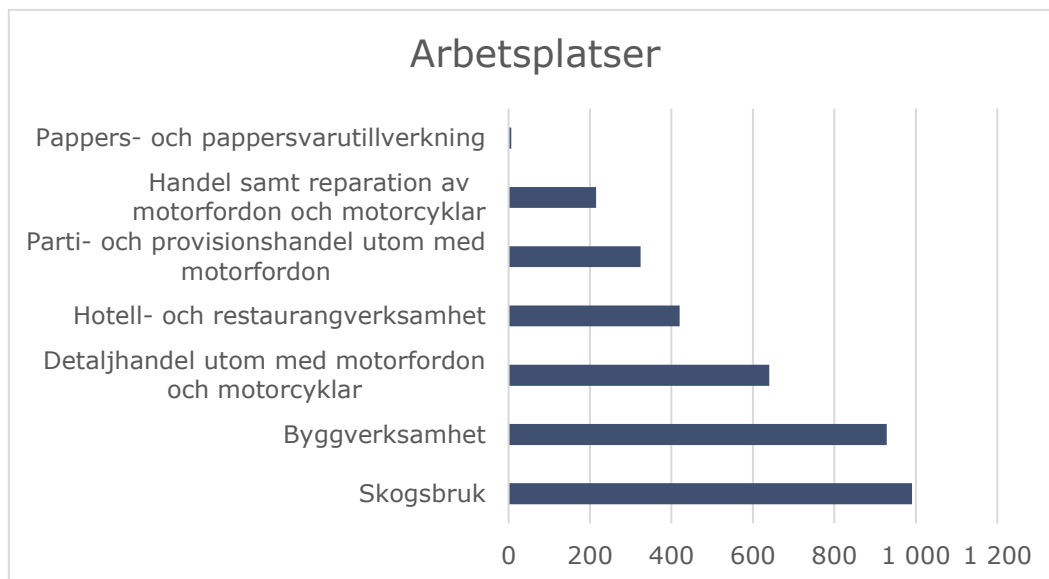
Figur 1. Fördelning av antal anställda per arbetsställe i Gävle kommun.

Denna förskjutning blir även tydlig när man undersöker hur många arbetsplatser det finns inom olika verksamhetsområden. Flest arbetsplatser finns inom skogsbruk,

byggverksamhet, handel samt hotell och restaurang. Även om pappersindustrin är stor i området finns det inte många arbetsplatser. Om man däremot jämför omsättningen mellan de olika verksamhetstyperna är det tydligt att papperstillverkningen, handeln och byggindustrin är alla stora branscher i kommunen trots att storleken på verksamheterna skiljer kraftigt.

Figur 2. Omsättning per verksamhetsområde (SNI-kod), i Gävle kommun.

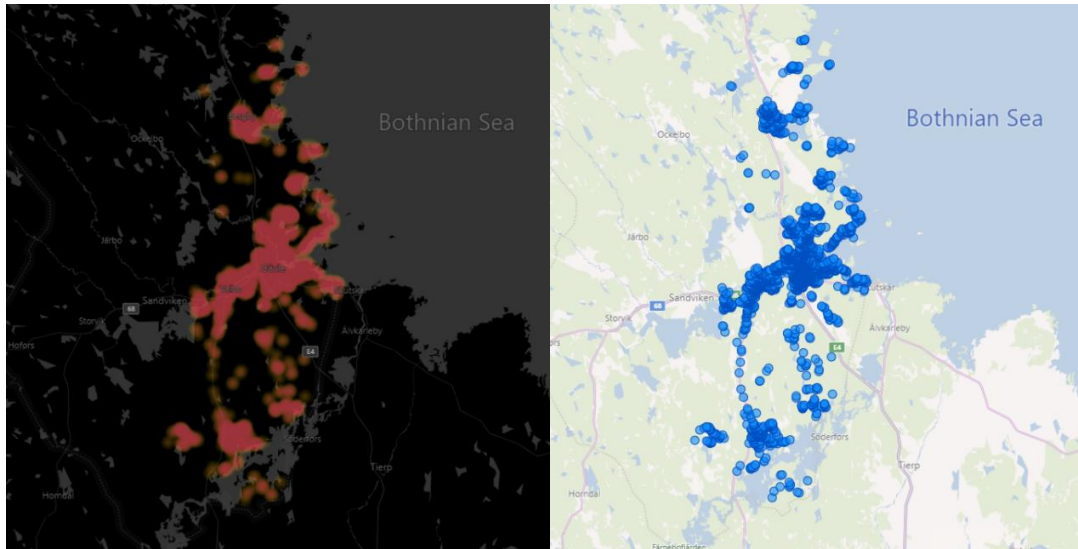

Figur 3. Antal arbetsplatser per verksamhetsområde (SNI-kod), i Gävle kommun

3.2 Arbetsställen i kommunen

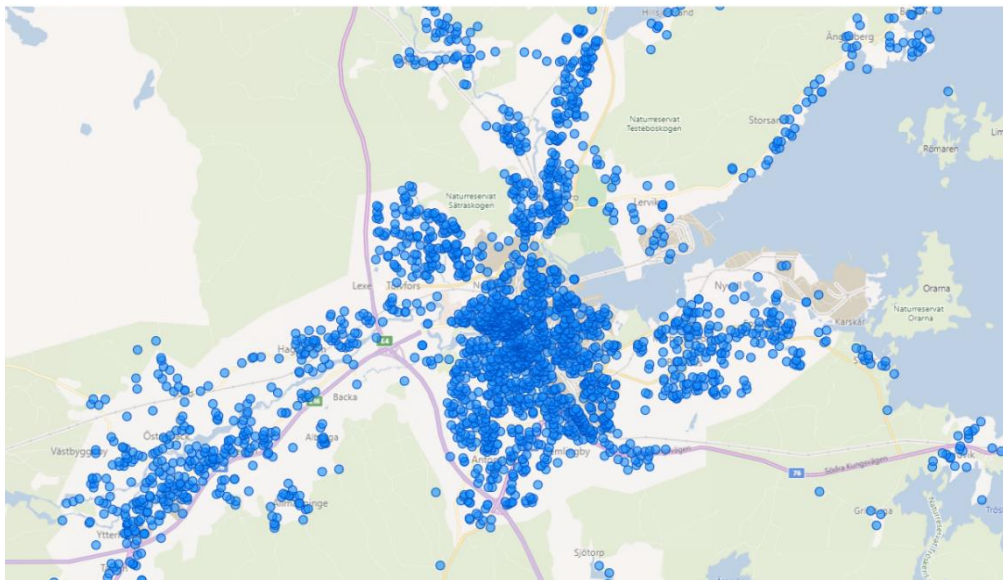
Majoriteten av arbetsplatserna är lokaliserade i Gävle stad, där verksamhetstätheten är som högst kring de centrala delarna som Nygatan och Norra Kungsgatan. Utanför Gävle stad formas lokala kluster där Valbo, Hedesunda och Bergby är exempel på relativt stora kluster. I figuren nedan framgår det vart arbetsställena i kommunen är placerade.

Mindre kluster av verksamheter återfinns i Forsbacka och Norrsundet, samt i stråken längs E4 och väg 56/E16. Arbetsställena längs E4 är etablerade mellan Trafikplats Gävle Södra, i närheten av Ersbo verksamhetsområde, upp till Trafikplats Gävle Norra vid Lexe och infarten till Hamnleden. Företagsstråket längs E16 och väg 56 sträcker sig från centrala Gävle till Valbo, och sedan vidare till Forsbacka respektive Hedesunda.

Figur 4. Arbetsställena i Gävle kommun.

En mer detaljerad bild över de arbetsställe som är lokaliserade i de centrala delarna av Gävle kan ses på bilden nedan.

Figur 5. Arbetsställena i centrala Gävle.

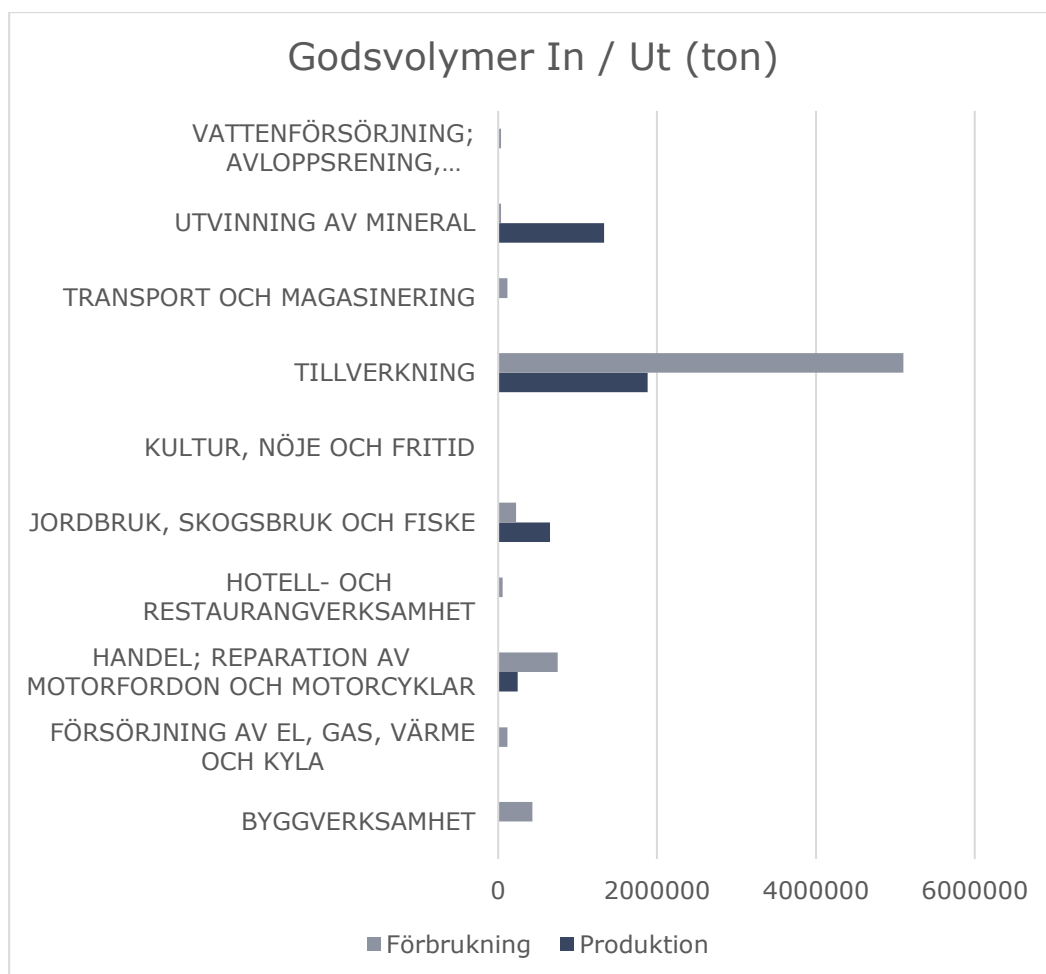
3.3 Gods som genereras i kommunen

Godskartläggningen har totalt genererat transportbehov av 10 982 000 ton gods. Utav dessa är det 6 870 000 ton som levereras in till verksamheterna och 4 112 000 ton som

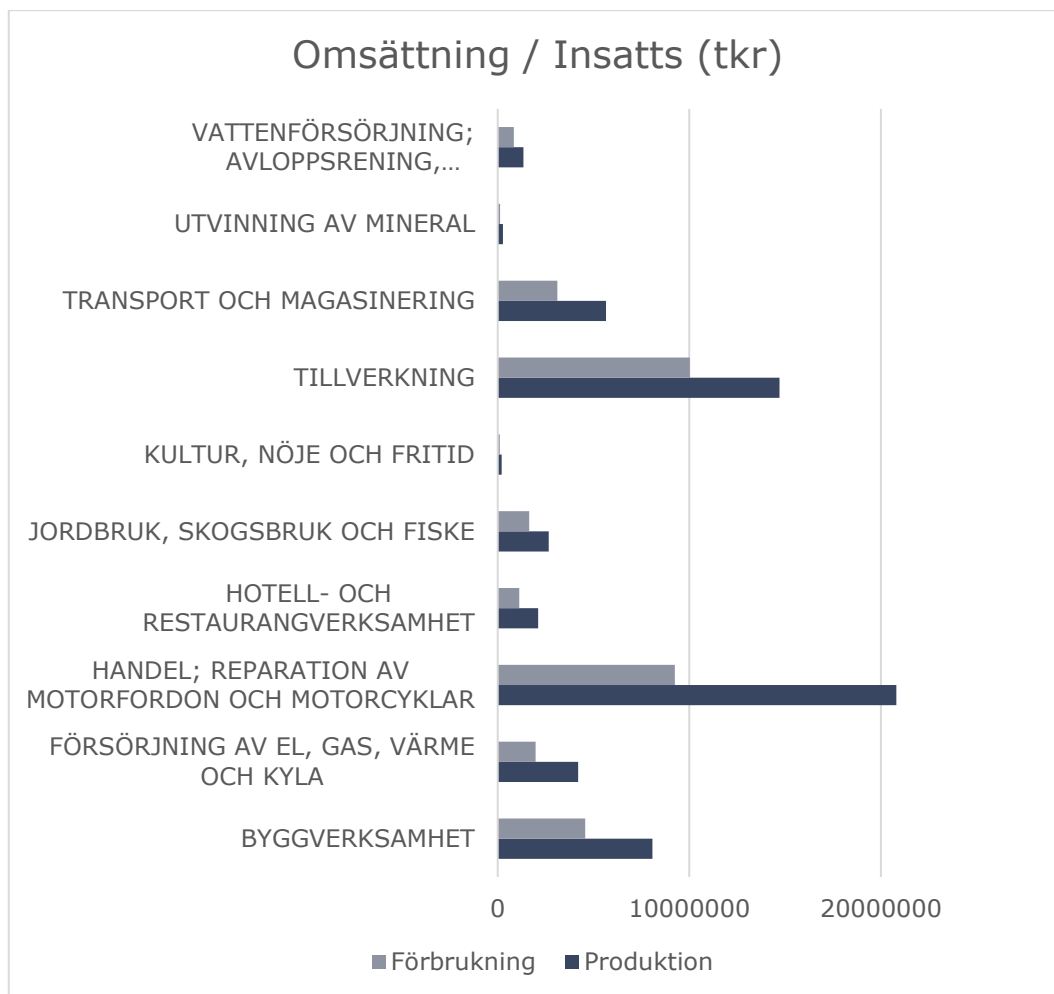

levereras ut. Detta pekar på ett område där konsumtionen av gods är större än produktionen vilket stämmer överens med den statistik som finns för Gävleborgs län. Statistik från Trafik Analys (Trafal, 2021) beskriver hur Gävleborgs län under 2016 tog emot ca 4 500 000 ton gods från andra län och skickade under samma period ca 3 100 000 ton gods till andra län. Under perioden tog länet emot 1 700 000 ton gods från utlandet och skickade ca 1 400 000 ton till andra länder. Mönstret styrks ytterligare av statistik som beskriver aktiviteterna i Gävle hamn som tillhandahålls av Eurostat. Totalt tog hamnen emot ca 3 400 000 ton gods under 2019 och skickade under samma period ca 1 600 000 ton gods. Det är däremot värt att notera att hamnen tar emot fler tomma containrar än den skickar ut, detta faktum kan antyda att hamnen skickar ut mer gods än den tar emot, men det stämmer bara för containertransporter. Hamnen tar emot stora mängder flytande gods och torr bulk gods och av dessa två godskategorier skickar hamnen inte ut lika stora mängder.

Resultatet från godskartläggningen visar på att tillverkning är den verksamhetstyp som genererar mest gods in och ut. Inom tillverkningen är det i huvudsak verksamheter som tillverkar pappersprodukter och träprodukter som är de verksamheter som genererar stora godsvolymer både in och ut ur verksamheten. Verksamheter som ägnas till utvinning av mineral genererar även stora mängder gods. Här är det huvudsakligen verksamheter inom torvutvinning och utvinning av sand, grus och berg som genererar stora volymer ut från verksamheten. Även handelsverksamheterna genererar godsvolymer som i huvudsak består av transporter in till verksamheterna. Slutligen utgör Jordbruk, skogsbruk och fiske en noterbar mängd gods som i huvudsak består av transporter ut ifrån verksamheten inom skogsbruk.

Figur 6. Sammanställning av godsvolymer (antal ton) in till och ut från respektive verksamhetstyp.

Figur 7. Sammanställning av omsättningen (tkr) in till och ut från respektive verksamhetstyp.

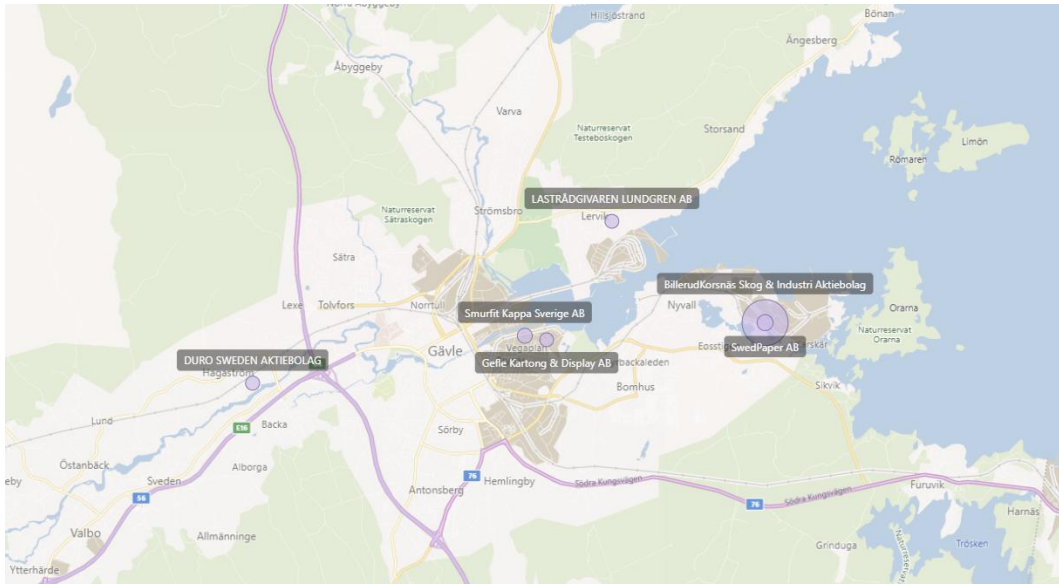
Ur ett godsperspektiv är verksamheter inom handel, tillverkning samt transport och magasinering av speciellt intresse och dessa branscher har därför analyserats djupare. Gemensamt för dessa verksamheter är att arbetsställena genererar ett godsflöde in och ut till den plats som arbetsstället är lokaliserat på. Det skiljer sig vid jämförelse med t.ex. Byggverksamhet och skogsbruk, där arbetsplatsen oftast utgörs av ett kontor medan godsströmmarna går andra vägar i kommunen beroende på vilken skog som avverkas eller vart byggprojekt genomförs för tillfället.

Dessutom är det verksamheter inom tillverkning som utgör majoriteten av godsvolymer i Gävle kommun. Det är därför av extra stort intresse att kartlägga godsvolymer för tillverkningsverksamheter i detalj.

3.3.1 Tillverkning

Verksamheter inom tillverkning genererar tillsammans en total godsvolym i vikt på ca 6 980 000 ton per år. I Gävle kommun är det en stor bredd inom tillverkningsbranschen, där t.ex. smycken, livsmedel, textil och papper tillverkas.

Sett till godsvolymer finns det en kategori av tillverkning som utgör en klar majoritet av flödena. 80% av den totala godsvolymer (antal ton) i tillverkningskategorin utgörs av tillverkning av papper- och pappersvaruprodukter. Dessa arbetsställen är lokaliserade enligt bilden nedan, där skalningen på punkterna är baserad på totalt antal ton. Billerud Korsnäs Skog och Industri AB är det arbetsställe som hanterar störst godsvolym årligen.

Figur 8: Arbetsställen i Gävle kommun som tillsammans utgör 80% av den totala vikten som genereras i av verksamheter som tillverkar papper och pappersprodukter.

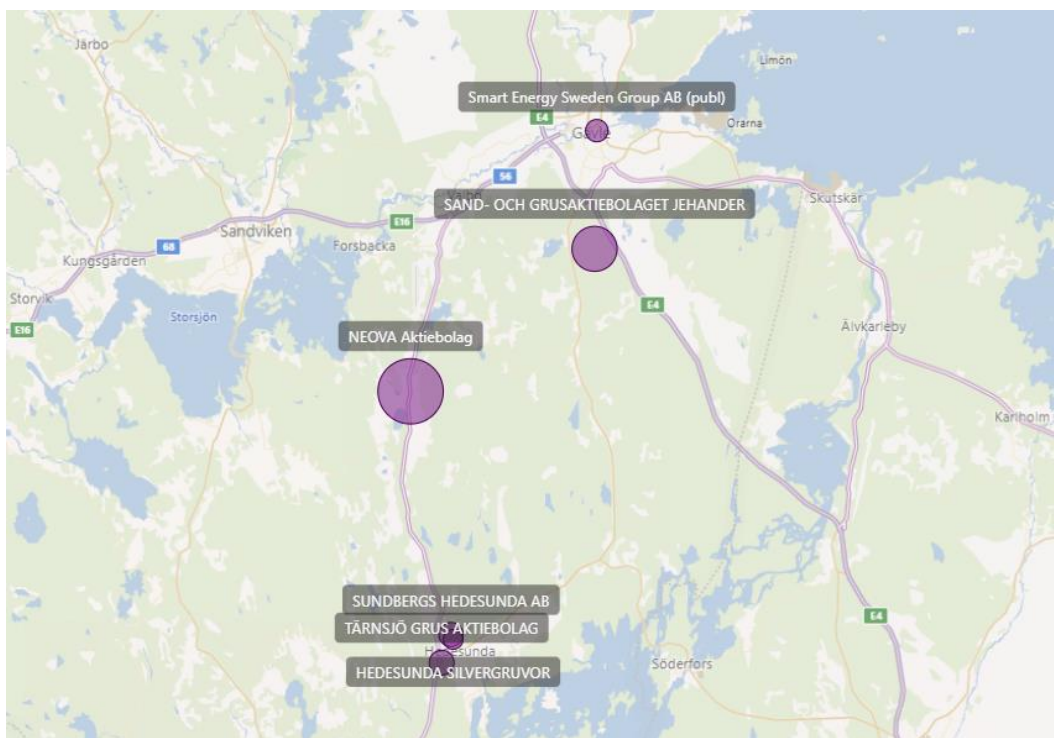
Även om tillverkningen av papper- och pappersvarutillverkning genererar mest gods, och också omsättning i kommunen finns det andra tillverkningskategorier som har ett större antal arbetsställen i kommunen. Tabellen nedan presenterar samtliga tillverkningskategorier i Gävle kommun, samt är sorterad utifrån den totala vikten (ton) per arbetsställe i kommunen. De tillverkningskategorierna som har flest arbetsställen är Tillverkning av metallvaror utom maskiner och apparater, samt Reparation och installation av maskiner och apparater.

Tabell 1. En sammanställning över tillverkande företag i Gävle, fördelade på verksamhetsområde.

Verksamhetsområde	Arbetsplatser	Ton	Omsättning (tkr)
Pappers- och pappersvarutillverkning	7	5 535 799	9 765 486
Tillverkning av trä och varor av trä, kork, rotting o.d. utom möbler	25	1 090 933	1 258 295
Tillverkning av metallvaror utom maskiner och apparater	81	89 020	895 274
Tillverkning av andra icke-metalliska mineraliska produkter	14	64 949	170 606
Livsmedelsframställning	28	48 519	273 568
Stål- och metallframställning	4	38 853	128 229
Tillverkning av övriga maskiner	22	28 435	988 512
Framställning av drycker	5	15 837	89 293
Tillverkning av kemikalier och kemiska produkter	7	15 023	108 621
Tillverkning av gummi- och plastvaror	6	12 490	40 803
Tillverkning av stenkolsprodukter och raffinerade petroleumprodukter	3	8 989	7 738
Grafisk produktion och reproduktion av inspelningar	20	8 538	140 195
Tillverkning av motorfordon, släpfordon och påhängsvagnar	11	8 140	195 778
Reparation och installation av maskiner och apparater	61	7 214	418 510
Tillverkning av elapparatur	6	2 976	94 038
Annan tillverkning	34	2 838	47 317
Tillverkning av farmaceutiska basprodukter och läkemedel	2	2 805	27 025
Tillverkning av möbler	7	2 055	34 268
Tillverkning av datorer, elektronikvaror och optik	9	443	18 974
Textilvarutillverkning	12	380	6 800
Tillverkning av kläder	12	173	3 099
Tillverkning av läder, läder- och skinnvaror m.m.	2	18	324
Tillverkning av andra transportmedel	5	8	251

3.3.2 Utvinning av mineraler

Verksamheter som utvinner mineraler är den bransch som omsätter näst mest gods räknat i antal ton, efter Tillverkningsverksamheterna. Denna verksamhet utgörs av ett fåtal aktörer, vilka kan ses i figuren nedan. Vanligt förekommande är utvinning av torv och utvinning av sand, grus och berg, samt utvinning av lera och kaolin. Detta kan ses i tabellen som beskriver verksamheterna närmre.

Figur 9. Arbetsställen i Gävle kommun som utvinner mineraler.

Tabell 2. Sammanställning över företag i Gävle som utvinner mineraler, sorterad på antal arbetsställen i kommunen.

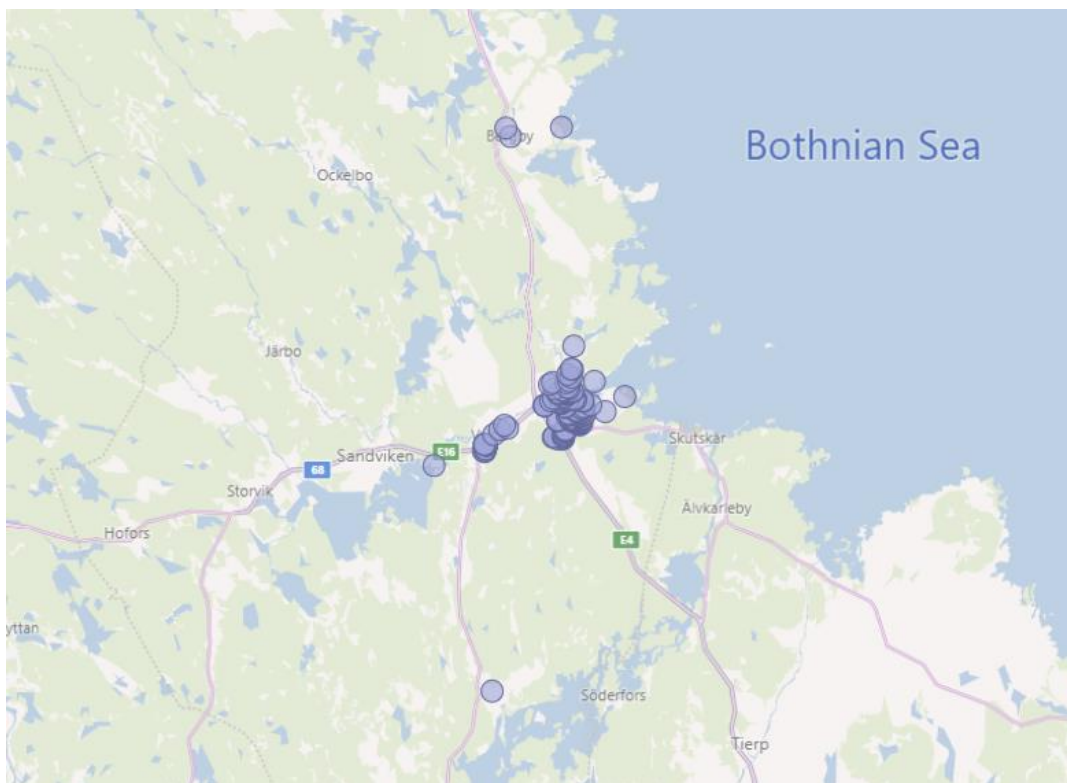
Verksamhetsområde	Arbetsplatser	Ton	Omsättning (tkr)
Annan utvinning av mineral	7	1 352 407	270 524
Service till utvinning	1	14 200	8 511
Utvinning av metallmalmer	1	1	1

3.3.3 Handel

Inom Handel är det många företag som tillsammans genererar den totala godsvolymen. De största företagen som har verksamhet inom Handel sett till antal ton totalt är:

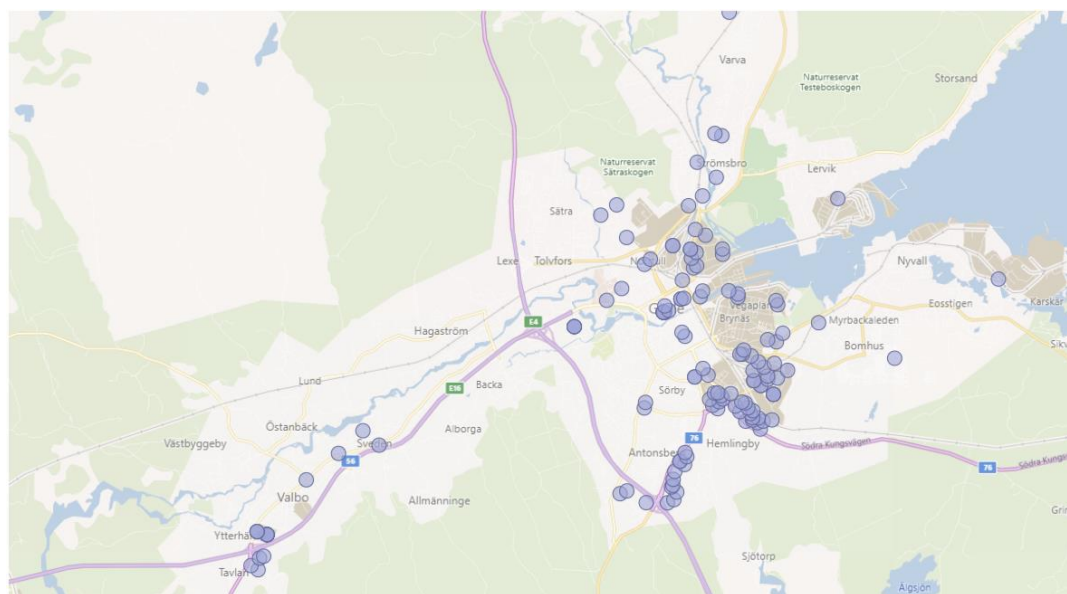
1. Colabitoil
2. Ikea
3. Ahlsell
4. Cargotec
5. Bilbolaget Personbilar Gävle

80% av godsvolymen utgörs av det samlade in- och utflödet för ca 136 antal handelsverksamheter, vilka presenteras i figuren nedan. Det innebär att 80 % av godsvolymen genereras av ca 10 % av verksamheterna.

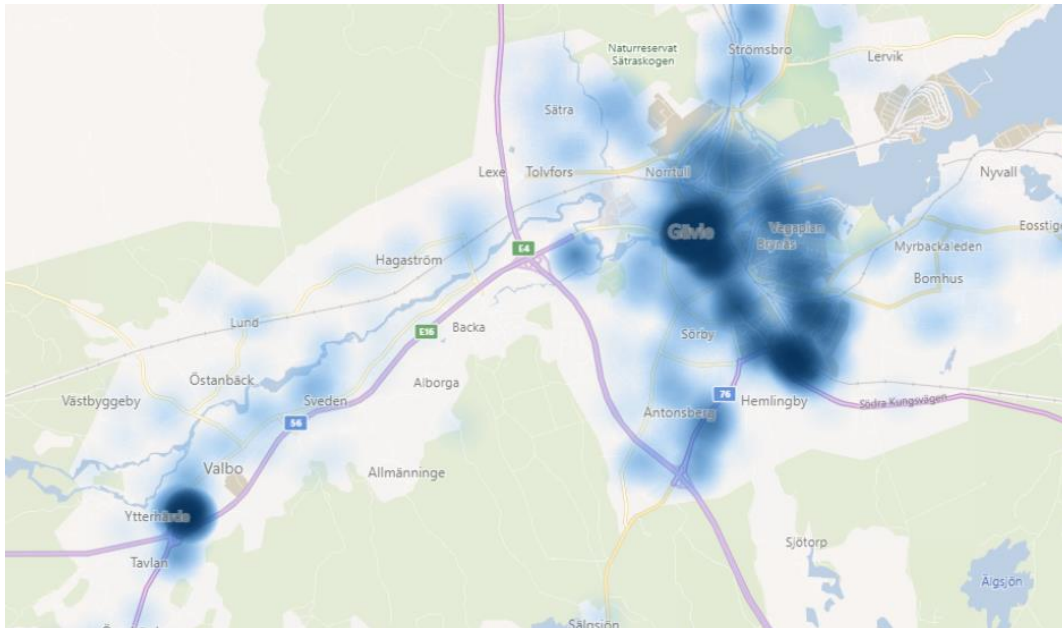

Figur 10. Arbetsställen i Gävle, som tillsammans utgör 80% av totala godsvolymen (antal ton) kopplad till handelsverksamhet i kommunen.

De flesta verksamheterna inom Handel är koncentrerade till de mer centrala delarna i Gävle och en mer detaljerad bild av arbetsställesnas placering ges därför nedan.

Figur 11. Arbetsställen i centrala Gävle, ett urval av de arbetsställen som tillsammans utgör 80% av totala godsvolymen (antal ton) kopplad till handelsverksamhet i kommunen.

Figur 12. En heatmap över totalvikten för samtliga arbetsställen kopplad till handelsverksamhet i kommunen.

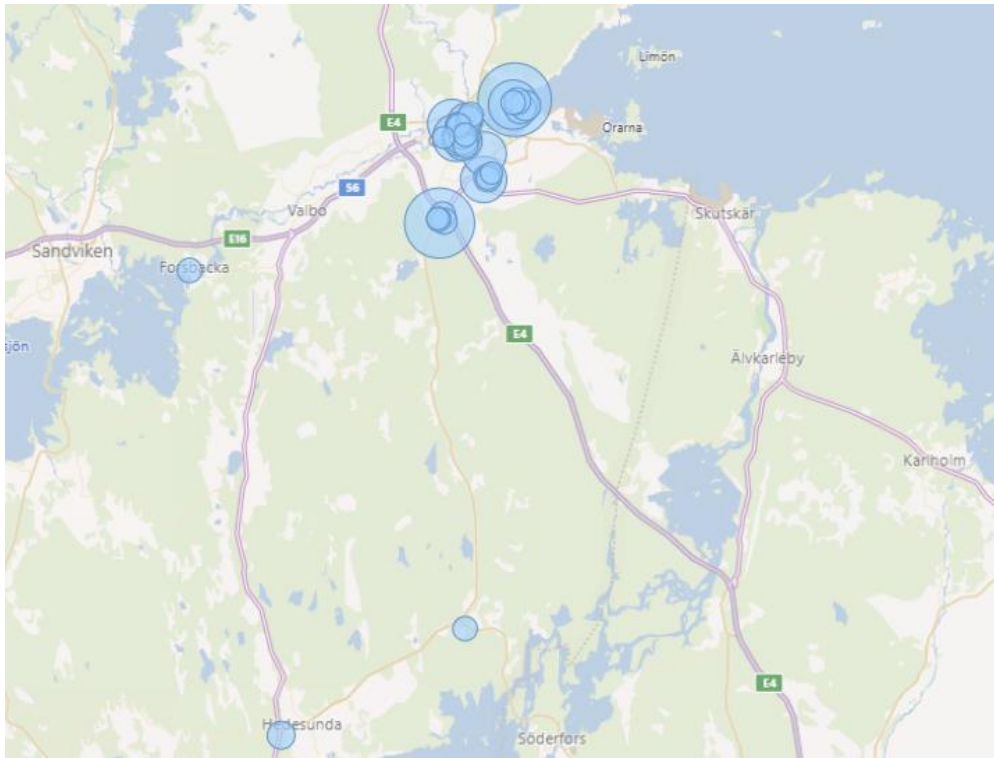
Tabell 3. En sammanställning över företag som bedriver handel i Gävle, sorterad på antal arbetsställen i kommunen.

Verksamhetsområde	Arbetsplatser	Ton	Omsättning (tkr)
Parti- och provisionshandel utom med motorfordon	321	487 194	7 920 584
Detaljhandel utom med motorfordon och motorcyklar	640	343 852	8 775 075
Handel samt reparation av motorfordon och motorcyklar	215	161 131	4 112 066

3.3.4 Transport och magasinering

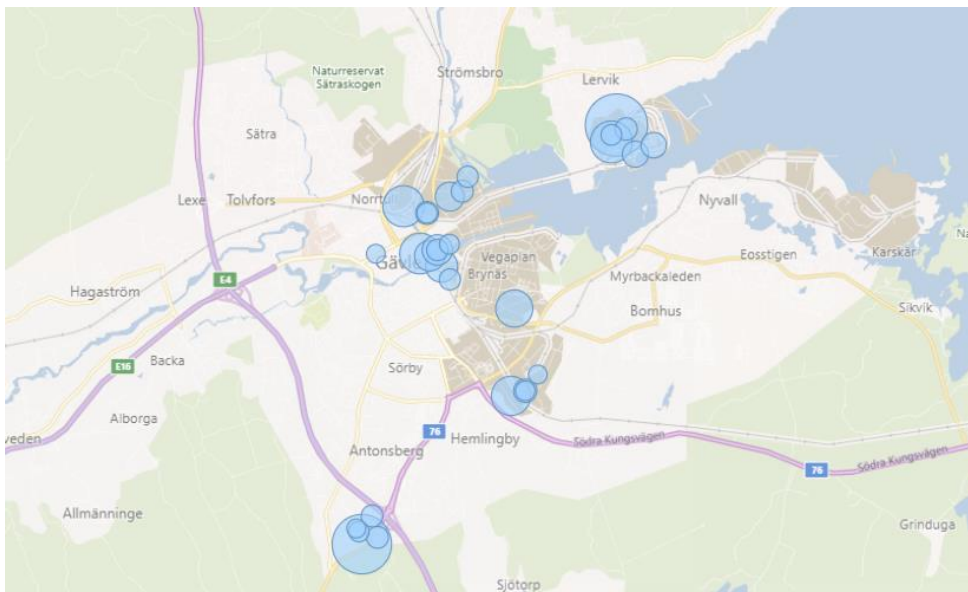
Det finns totalt ca 300 st arbetsställen i Gävle kommun som bedriver transport och magasinering. Tillsammans omsätter de totalt 115 000 ton årligen, i form av in- och utflöden till deras verksamheter. Det är 33 stycken arbetsställen som tillsammans utgör 80% av godsvolymen och lokaliseringen för dessa kan ses i figuren nedan. De som har flest antal ton årligen är följande företag:

1. St1 Sverige AB
2. Maserfrakt AB
3. OK-Q8 AB
4. Green Cargo AB
5. Vy Buss AB

Figur 13. Arbetsställen i Gävle, som tillsammans utgör 80% av totala godsvolymen (antal ton) kopplad till Transport och Magasinering i kommunen.

Majoriteten av arbetsställena är lokaliserade i de centrala delarna av Gävle kommun, i hamnområdet samt i Näringen, vilket kan ses i figuren nedan. Omfattande verksamhet pågår även i Ersbo, längs Kryddstigen och Utmarksvägen, samt längs Industrigatan.

Figur 14. Arbetsställen i Gävle, som tillsammans utgör 80% av totala godsvolymen (antal ton) kopplad till Transport och Magasinering i kommunen.

Flest arbetsställen finns inom kategorin Landtransporter och det är också där den största omsättningen återfinns. Sett till omsättning är även kategorin Magasinering och stödtjänster till transport en stor verksamhet i Gävle.

Tabell 4. En sammanställning över företag som bedriver Transport och Magasinering i Gävle, sorterad på antal arbetsställen i kommunen.

Verksamhetsområde	Arbetsplatser	Ton	Omsättning (tkr)
Landtransport; transport i rörsystem	227	97 750	3 542 100
Magasinering och stödtjänster till transport	44	14 786	1 794 718
Post- och kurirverksamhet	17	1 754	292 918
Sjötransport	14	1 108	26 925
Lufttransport	1	24	450

3.4 Godsflöden på väg

I listan nedan framgår omfattningen av godstransporterna längs de större vägarna i kommunen. ÅDT är en förkortning av Årsdygnstrafik och är det under ett år genomsnittliga trafikflödet per dygn.

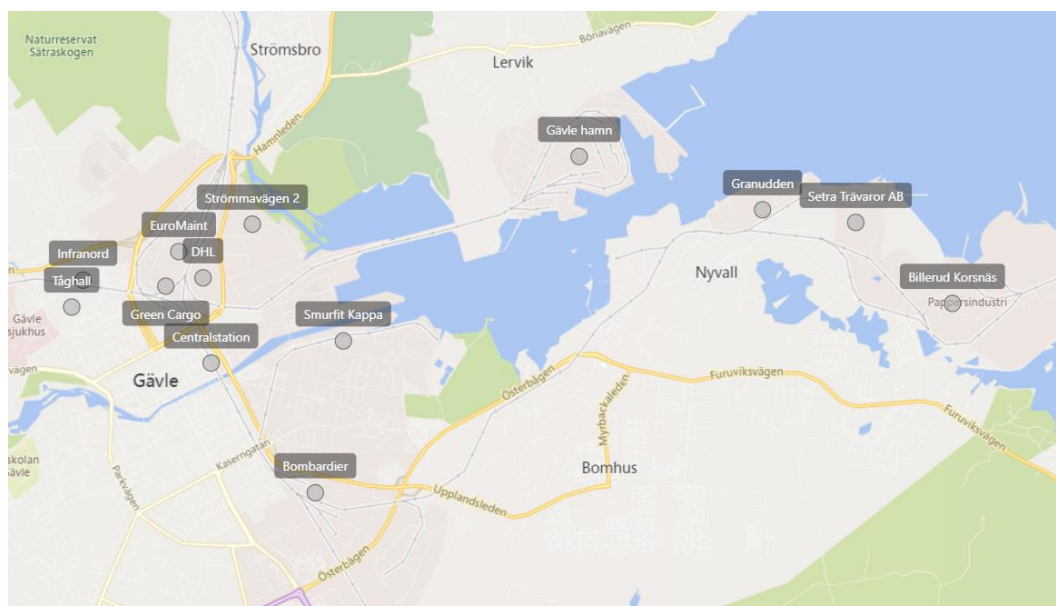
- E16 är fortfarande den led med mest tunga fordon per dygn ca 3000 per dygn (ÅDT)
- E4 har mest tunga fordon norr om Gävle, antalet går från ca 1660(söder)-2340(norr) per dygn (ÅDT).
- Det är märkvärdigt stor andel tunga fordon som åker längst med väg 56. Ca 800 (ÅDT)
- Sträckan som ger tillgång till Gävle hamn trafikeras med ca 710 tunga fordon per dag (ÅDT)

3.5 Godsflöden på järnväg

De stickspår och noder som finns på järnvägen i Gävle påvisar att den nyttjas av såväl underhållsverksamheter som logistikföretag och enskilda verksamheter. I nära anslutning till tåghallen ligger Infranord, ett statligt ägt företag som ägnar sig åt underhåll och anläggning av järnväg. EuroMaint som ägnar sig åt underhåll av tåg ligger centralt i anslutning till bangården. Även Bombardier, som ägnar sig åt reparation och underhåll av transportmedel, är anslutna till järnvägen. Vid bangården finns även leverantörer av logistiklösningar som Green Cargo och DHL.

Ute i hamnen finns en stor mängd stickspår som nyttjas av verksamheterna i hamnen. Bland annat finns spår som möjliggör direkt omlastning av container från tåg till fartyg och lastbil, dvs. kombiterminaler. Även på Granudden finns stickspår som bland annat används för att transportera gods mellan de två hamnområdena.

I de stora industriområdena öster om centrala Gävle finns flertalet stickspår som gör det möjligt för sågverk och pappersbruk att lasta tåg i direkt anslutning till verksamheten. Även mer centralt belägna verksamheter som Smurfit Kappa är anslutna till järnväg. Slutligen har lokalerna på Strömma vägen 2 tidigare varit anslutna till järnvägen men detta stickspår är inte längre i bruk. Detta är Ericssons tidigare lokaler som nu används av flera mindre företag.

Figur 15: Karta över Gävle där företagen som har tillgång till stickspår är utmarkerade.

Den tågplan som satts för 2021 kommer enligt siffror tillhandahållna av Trafikverket medföra följande årsdygnstrafik längs med sträckorna kring Gävle:

Bomansberget - Gävle c	92,9 Resandetåg	13,1 Godståg	3,1 Tjänstetåg
Fliskär - Gävle c	0 Resandetåg	11,7 Godståg	4,2 Tjänstetåg
Gävle c - Gävle bangård	0,7 Resandetåg	30 Godståg	2,3 Tjänstetåg
Gävle c - Hagaström	33,1 Resandetåg	19,5 Godståg	0,8 Tjänstetåg
Gävle c - Strömsbro	63,9 Resandetåg	0 Godståg	0 Tjänstetåg
Gävle bangård - Strömsbro	0,7 Resandetåg	11,5 Godståg	0,1 Tjänstetåg

Det är Green Cargo som är operatör på Gävle godsbangård, eftersom de har ca 99% av alla de flöden som nyttjar godsbangården. Green Cargo menar att ett tåg ersätter ca 50-60 lastbilar, vilket bidrar till att minska trafiken i kommunen.

Den tunga basindustrin har utleveranser via järnväg, men också inleveranser av råmaterial. Några av de största kunderna som Green Cargo har i Gävle är: SSAB, Korsnäs, Stora enso, Mellanskog, Moelven, AGA gas, alla stora rederier (Maersk mfl), IKEA, AFAB (flygbränsle till Arlanda), gasol till Sandvik och farligt gods.

Prisskillnaden gör dock att stora volymer som skulle kunna gå via järnvägen idag körs på vägnätet. Dessutom finns det ingen bra struktur för att transportera styckegods. För enskilda kunder måste du hantera mycket stora volymer av gods för att det ska vara lönsamt att transportera via järnväg.

Enligt Green Cargo i Gävle får de fler förfrågningar än för några år sedan. En aspekt är miljöförfrågan, en annan aspekt är att kunderna börjar ha lagring i vagnarna och är mer intresserade av att veta exakt när godset kommer fram, istället för att det ska gå så snabbt som möjligt. Godsbangården används till att rangera om samt mellanlagra gods, dvs inte hämta eller lämna gods.

3.6 Gävle hamn

Gävle hamn är en central nod såväl för Gävle som för närliggande kommuner. Ett stort flöde av gods ankommer till, och avgår från, Gävle hamn årligen. Data från Sveriges hamnar (Trafiken i Sveriges Hamnars medlemsföretag, 2020) påvisar följande volymer i hamnen år 2019:

- År 2019 hade Gävle hamn 837 anlöp med handelsfartyg, varav 589 av dem var utrikes och resterande 248 inrikes.
- Antal TEU som hanterades i Gävle hamn 2019 var 176 816 TEU, vilket var 13% färre än 2018 då 203 529 TEU omsattes i hamnen. Mängden olja som hanterades i hamnen år 2019 var 1361 000 ton, en minskning med 14% jämfört med föregående år.
- Enhetsgods (främst containers) : 1 531 000 ton år 2019
- Icke enhetsgods: 3 526 000 ton år 2019
- 68 % av mängden gods (ton) över kaj i Gävle hamn lossades, varav resterande 32% lastades.
- Totalt tog hamnen emot ca 3 400 000 ton gods under 2019 och skickade under samma period ca 1 600 000 ton gods.

År 2020 omsattes 6,3 miljoner ton i hamnen, vilket var den största volymen hittills för hamnen, enligt Niklas.

Gävle hamn är indelad i olika delområden som presenteras i respektive avsnitt nedan.

3.6.1 Containerterminal

Gävle hamn har ostkustens största containerterminal och hanterade ca 250.000 TEU år 2020 enligt Niklas. Här lossas och lastas feeder-fartyg som tar containers till och från större hamnar i Europa, där de omlastas mot sin slutliga destination ute i världen. I jämförelse med Göteborgs hamn så är hamnen i Göteborg drygt 3 gånger större sett till antal hanterade containers årligen. I Göteborgs hamn hanterades 776 000 containrar (TEU) under 2020 (Göteborgshamn, 2020).

Hamnen utökar sin containerkapacitet för att följa sina kunders övergång till utökad containertrafik. De investerar även i djupgående och längre kajer och större kranar. Den nya containerterminalen gör det möjligt för fler och större fartyg att lasta och lossa i hamnen. När den nya containerterminalen står klar 2021 uppgår kapaciteten till 600 000 TEU.

Containerterminalen har år 2021 följande kapacitet (Gävle hamn, 2020):

- 2 kajer, på 680 m
- kan ta emot djupgående fartyg om 10 respektive 12 m
- Terminalyta på 156 000 kvm
- Kapacitet att hantera 600 000 TEU
- Har kajnära kombiterminal
- Tre Super-post Panamax-kranar, räckvidd 52 m
- Sex obemannade eRTG-kranar
- Tillhandahåller gränskontroll för import av livsmedel

Flödet med containrar till/från hamnen går till 50% via järnväg och 50% via lastbil, menar Niklas. Den stora mängden gods ska till/från basindustrin med ca 20 mils omkrets runt Gävle. Det går även 3 tåg per vecka, med ca 50-60 vagnar per tåg, till Rosersberg med importgods till norra Stockholm.

3.6.2 Kombiterminaler

Gävle hamn har kombiterminal, fördelade på tre olika ställen inom hamnområdet enligt Gävle hamn och Yilport.

1. Kombiterminal vid Granudden: I dagsläget hanteras 10 tågset i veckan med containers från Granudden till Gävle hamn. Kombiterminalen utgör CFS för pappersindustrin och har en beläggning på 75%. Billerud Korsnäs anläggning ligger precis intill kombiterminalen och de är huvudanvändare. Billerud Korsnäs transporterar även gods till Göteborgs hamn för leverans med Maersk Oceananlöp.
2. Gävle hamn, vid container terminalen: Denna kombiterminal har kranar över spåren och hanterar 4-5 tågset/dag. Idag är beläggningen 100%, men i oktober 2021 är den utbyggd med fördubblad kapacitet och har därmed möjlighet att hantera utökade volymer.
3. Gävle hamn, Fredriksskans (även kallad Långudden): Denna kombiterminal är har 2 spår om ca 540m. Den totala ytan är på 30 000 kvm (600x50 m) och är belagd till 10% idag. Kapaciteten är ca 60 000 enheter per år.

3.6.3 Bulkterminalen

I Gävle hamn finns även goda förutsättningar att hantera bulkklaster av olika slag, dvs gods som inte är lastade i en container eller annan lastbärare (Gävle hamn, 2021). Det kan t.ex. vara vindkraftverk, husmoduler, skrot, biobränslen, malm och lera.

Vindkraftverken som ankommer till Gävle hamn ska oftast levereras till Gävleborgs, Dalarnas, Västernorrland samt Jämtlands Län. Vindkraftverken transporteras ut från hamnen via Hamnleden, som stängs av under transporten vilket genomförs nästan dagligen på kvällstid. År 2021 ankom ca 100 vindkraftverk, uppdelade i flertalet komponenter, till Gävle hamn.

3.6.4 Energihamnen

Gävle hamn har en utbyggd infrastruktur för hantering och lagring av drivmedel och kemikalier i flytande form (Gävle hamn, 2021). Lagringskapaciteten är på ca 850 kbm, fördelat mellan cisterner och bergrum. Bland annat används hamnen för att förse Arlanda flygplats med flygbränsle, vilket görs med en tågpendel mellan Gävle hamn och Arlanda. Andra exempel på gods är bensin, diesel och svavelsyra.

Niklas informerar om att tågpendeln mellan Gävle hamn och Arlanda gick 14 gånger per vecka före pandemin, men i dagsläget är det ca 4 tåg per vecka som transporterar flygbränsle.

3.6.5 Granudden

Granudden är i första hand avsett för pappersprodukter. Det finns 60 000 kvm yta för lagring av pappersprodukter och lastning av containers (Gävle hamn, 2021). Det är ca 20 000 containers som lastas årligen och dessa körs via järnväg till containerterminalen, eller Göteborgs hamn, för vidare transport vattenvägen.

3.7 Noder – övriga

3.7.1 Godsbangården

Det finns en godsbangård i Gävle idag och den ligger i Näringen. Spåren är 520-550 m långa, vilka enligt Green Cargo bör vara längre för att få en effektivitet i flödet. Optimalt är 700-720 m i längd. Den yta som dagens godsbangård tar i anspråk är ca 7,6 ha.

3.7.2 Norrsundet

I Gävle kommun finns även en hamn i Norrsundet. Hamnområdet omfattar ca 460 ha och kan ta emot fartyg som är max 140 m långa, 16 m breda och kräver ett max djup på 6,2m (Norrsundetshamn, 2021). Hamnen ägs av Colabitoil sedan år 2020 och drivs med inriktning inom energi- och miljöområdet.

3.7.3 Flygplats

Det finns en flygplats i Gävle kommun, som ligger ca 2 mil väster om Gävle. Flygplatsen har dock avvecklats från instrumentflygplats och man jobbar nu med att förändra markanvändningen till verksamhetsmark.

3.8 Sammanfattning

Totalt finns det ca 9 900 arbetsställen i kommunen (SCB, 2021), varav ca 4 900 ingår i godskartläggningen. De arbetsställen som inkluderats i godskartläggningen är de som tillhör verksamhetstyper som är godsgenererande.

Majoriteten av arbetsplatserna är lokaliserade i de centrala delarna av Gävle. Större företagskluster finns även i exempelvis Valbo, Hedesunda, Bergby, Forsbacka, Norrsundet, samt i stråken längs E4 och väg 56/E16 i närheten av Gävle stad.

Flest antal arbetsplatser finns inom skogsbruk, byggverksamhet, handel samt hotell och restaurang. Sett till omsättning är det dock tydligt att papperstillverkningen, handeln och byggindustrin är stora branscher i kommunen.

Godskartläggningen påvisar att det totala transportbehovet i kommunen är 10 982 000 ton gods årligen. Utav dessa är det 6 870 000 ton som levereras in till verksamheterna och 4 112 000 ton som levereras ut. Det innebär att konsumtionen av gods är större än produktionen i kommunen, vilket stämmer överens med den statistik som finns för Gävleborgs län.

Resultatet från godskartläggningen visar på att tillverkning är den verksamhetstyp som genererar mest gods in och ut. Inom tillverkningen är det i huvudsak verksamheter som tillverkar pappersprodukter och träprodukter som är de verksamheter som genererar stora godsvolymer. Verksamheter som ägnas till utvinning av mineral genererar även stora mängder gods. Här är det huvudsakligen verksamheter inom torvutvinning och utvinning av sand, grus och berg som genererar stora volymer ut från verksamheten. Även handelsverksamheterna genererar godsvolymer som i huvudsak består av transporter in till verksamheterna. Slutligen utgör Jordbruk, skogsbruk och fiske en noterbar mängd gods som i huvudsak består av transporter ut ifrån verksamheten inom skogsbruk.

Det finns 13 företag med anslutning till järnväg via stickspår i Gävle, dessa är markerade på en karta i rapporten. Frekvensen av godståg på olika järnvägssträckor genom Gävle är också sammanställd, likväl som flödena av lastbilar på de större vägarna i kommunen.

Gävle hamn är en viktig nod för godsflödena till och från Gävle. Där finns tillgång till containerterminal, kombiterminaler, bulkterminaler, energihamn samt en specifik anläggning för verksamheterna vid Granudden. År 2020 omsättes 6 300 000 ton gods i hamnen.

4 Källförteckning

Företagsregistret. 2021. SCB.

https://www.foretagsregistret.scb.se/Rakna?RakneTyp=RAKNA_ARBETSSTALLEN
(2021-09-06)

Hållbarhetsredovisning 2020, 2020. Göteborgshamn.

file:///C:/Users/A503514/Downloads/qbqhamn_hallbarhamn_2020.pdf

Norrsundets hamn, 2021. <https://norrsundetshamn.com/> (2021-10-04)

Service och terminaler, 2021. Gävle hamn. <https://gavlehamn.se/service-och-terminaler/> (2021-09-06)

"Skogsbolag i protest mot flygplatsnedläggning ". 2019. Skogsaktuellt.

<https://www.skogsaktuellt.se/artikel/59830/skogsbolag-i-protest-mot-flygplatsnedlaggning--kan-f-stora-konsekvenser.html>

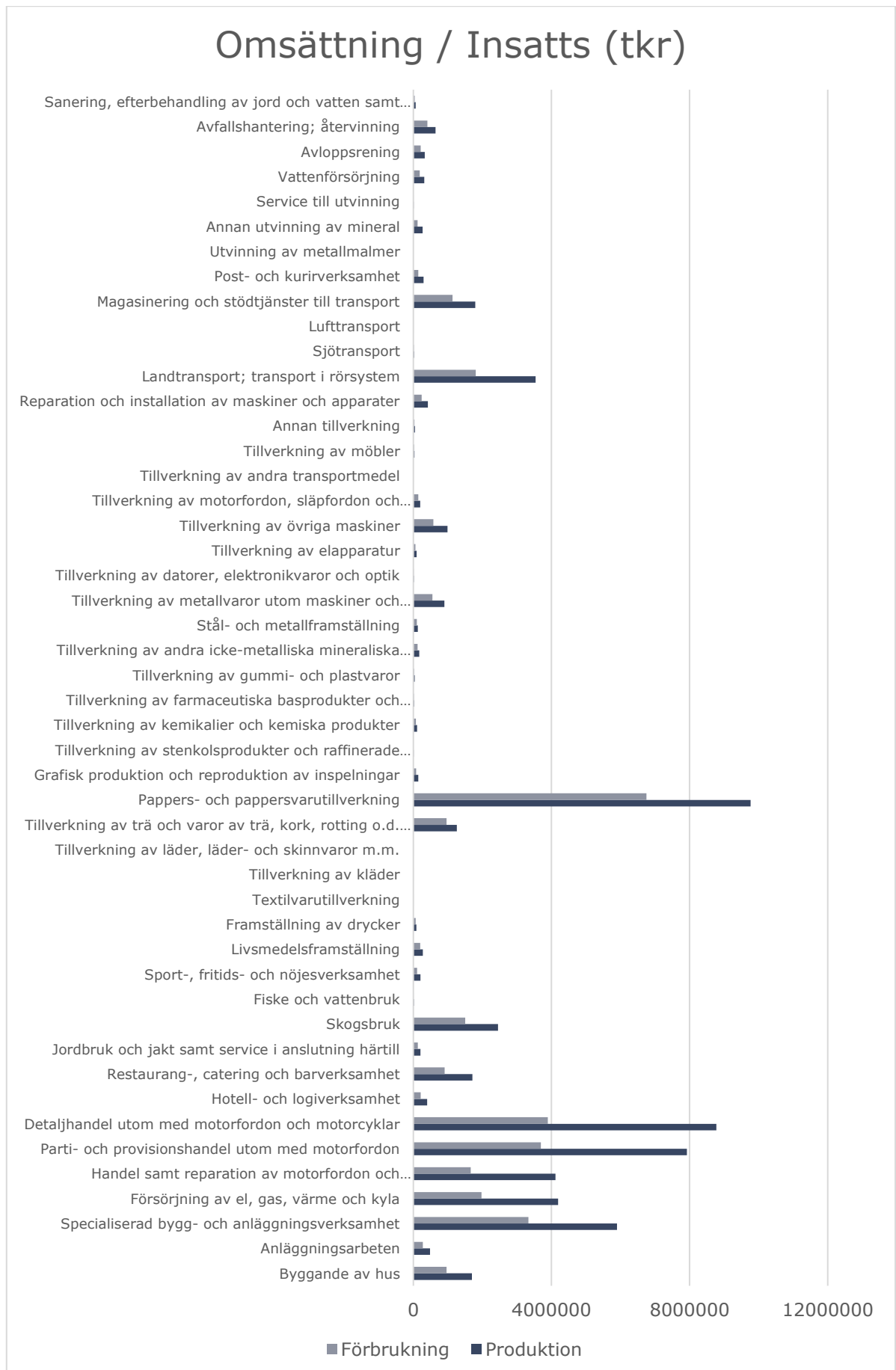
Trafiken i Sveriges Hamnars medlemsföretag, 2020.

<https://www.transportforetagen.se/contentassets/f579f131ea244968853cb65724344311/tabell-1-5a-kvartal-4-2019-inkl-innehallsfor-teckning.pdf?ts=8d7cf229ca34d00>

Varuflöden, 2016. Trafikanalys.

<https://www.trafa.se/kommunikationsvanor/varufloden/>

Bilaga 1 Omsättning och insatts per bransch

Bilaga 2 Godsvolymer in och ut per bransch

